BEVEZETŐ A *FORDULAT* 35. SZÁMÁHOZ

A *Fordulat* 35. száma a magyarországi cigányság társadalmi helyzetét vizsgálja a globális kapitalizmus összefüggés rendszerében. A lapszám kiindulópontja, hogy a cigányság helyzete nem érthető meg pusztán etnikai, kulturális vagy nemzetállami keretben, hanem a félperifériás kapitalizmus strukturális viszonyai felől szükséges értelmezni. E megközelítés a magyarországi egyenlőtlenségeket a globális munkamegosztásba ágyazva ragadja meg, és a cigányságot olyan történetileg kialakult, etnicizált osztálypozícióként írja le, amely a kapitalista felhalmozás folyamataival szoros összefüggésben jön létre.

A lapszám egyik központi törekvése, hogy ezt az elméleti keretet empirikus kutatásokon keresztül bontsa ki. A tanulmányok közös állítása, hogy az empíria nem pusztán illusztrálja az elméleti fogalmakat, hanem képes azok kritikájára és árnyalására is: a konkrét, helyi tapasztalatok teszik láthatóvá azokat az ellentmondásokat és feszültségeket, amelyek a globális szinten megragadott folyamatok mögött húzódnak meg. Ebben az értelemben a lapszám célja nemcsak egy elméleti keret felvázolása, hanem annak folyamatos újragondolása az empirikus anyagokon keresztül.

A lapszám nyitó tanulmánya, Eredics Lilla és Kovai Cecília írása ezt a megközelítést alapozza meg. A szerzők a munkaerő-tartaléksereg és a „felesleges népesség" fogalmain keresztül mutatják be, miként válik a cigányság a globális munkamegosztásba ágyazott, sajátos osztálypozíció hordozójává, miközben hangsúlyozzák, hogy ennek megértése csak több lépték – globális, nemzeti és lokális – együttes vizsgálatával lehetséges.

Erre az elméleti alapra építve a lapszám további tanulmányai különböző terepeken és nézőpontokból vizsgálják az etnicitás és az osztályviszonyok összefonódását. Szombati Kristóf gyöngyöspatai esettanulmánya a rasszista politika társadalmi gyökereit tárja fel, megmutatva, hogy az etnicizált konfliktusok mögött a rendszerváltás utáni osztályviszonyokból fakadó érdekellentétek húzódnak meg. Durst Judit írása innen a megélhetés és a globális gazdasági folyamatok felé mozdul, a transznacionális munkaerő-migráció világában mutatva meg, miként kapcsolódnak össze a mindennapi stratégiák, a morális gazdaság és a tőkefelhalmozás folyamatai.

A strukturális egyenlőtlenségek működése a következő tanulmányokban a mindennapi élet és az intézményi viszonyok felől válik megragadhatóvá. Puskás Fanni Mária roma szülők narratíváin keresztül mutatja meg, hogyan válik a strukturális hátrány „deficitté" a helyi diskurzusokban, és miként jelennek meg az ellenállás mindennapi formái. Eredics Lilla etnográfiája ehhez kapcsolódva a bérmunka, a gondoskodás és az elismerés összefüggéseit tárja fel roma nők életútjain keresztül, rámutatva arra, hogyan válik egy agglomerációs település roma közösségében a „törekvés" a társadalmi helyzet és az identitás szervezőelvévé. Sara Swerdlyk írása a miskolci roma közösségek perspektívájából rekonstruálja a kanadai menedékkérés jelenségét, megmutatva, miként fonódnak össze a posztszocialista átalakulások, a lakhatási küzdelmek és a globális migrációs folyamatok.

Nyírő Zsanna tanulmánya a roma első generációs diplomások mobilitási pályáit elemzi, hangsúlyozva, hogy az osztályváltás nem csupán gazdasági előrejutást jelent, hanem az az etnicitás és az osztályhelyzet újrarendeződésével járó, komplex tapasztalat. A lapszámot Balázs Anna írása zárja, amely a roma aktivizmus útfüggő működését vizsgálja, feltárva annak történeti és intézményi korlátait, valamint a képviseleti stratégiák beszűkülésének okait.

A lapszám tanulmányai különböző empirikus terepeken – falvakban, városokban, migrációs hálózatokban és intézményekben – vizsgálják a cigányság helyzetét, mégis közös bennük, hogy a lokális tapasztalatokat a globális kapitalizmus viszonyrendszerébe ágyazva értelmezik. Ezzel a lapszám célja, hogy hozzájáruljon a cigányságról

szóló tudományos és közéleti diskurzusok újragondolásához, és az etnicitás, osztály és globális egyenlőtlenségek összefüggéseinek komplexebb megértéséhez.

A *Fordulat* 35. lapszámának szerkesztői
Bozsik Laura
Domschitz Mátyás
Eredics Lilla
Kovai Cecília
Lafferton Sára
Nagy Klára
Nagy Kristóf
Papp András
Váradi Eszter
Villás Bertold